

Є.Г. Парова, К.Г. Савінова

КВНЗ КОР "Коледж культури і мистецтв"
parovaya@hotmail.com

ЕКСТРИМАЛЬНИЙ ТУРИЗМ ПОДІЛЛЯ

У статті висвітлені деякі аспекти екстремального туризму. Розглянуто його основні види та можливості розвитку на Поділлі (Тернопільщина, Вінниччина та Хмельниччина). Проаналізовано потенціал екстремального туризму в Україні загалом.

Вступ. У сучасному світі екстремальний туризм стає все більш популярним видом проведення вільного часу. До екстремального туризму долучаються люди різного віку та професій, що мають різне сімейне і суспільне становище, істотно відрізняються рівнем культури і фізичним розвитком. Деякі зарубіжні фахівці пояснюють феномен екстремального туризму зміною моралі і смаків, які сталися на Заході за останні роки. Сучасна людина, що звикла до стабільного способу життя і технічного прогресу, відчуває потреби в адреналіновому сплеску. Екстремальний туризм є одним із способів легального задоволення даної потреби, чим завойовує з кожним роком все більшу популярність серед жителів сучасного світу.[1]

Актуальність. На міжнародному ринку туризму цей вид починає розвиватися з кожним роком все швидше. В Україні останніми роками з'являються туристичні організації, які займаються саме екстремальним туризмом, організовуючи при цьому різноманітні тури [2]. За неофіційними даними на частку екстремального туризму припадає близько 10% туристичного ринку світу. При цьому темпи росту даних поїздок перевищують середні темпи росту туризму в цілому.

Виклад основного матеріалу. *Екстремальний туризм* – це різновид туризму, який пов'язаний із певним ступенем ризику, або з позамежними фізичними або психічними навантаженнями в надважких умовах.

До активних видів туризму зараховують різні пригодницькі тури, пригодницькі подорожі, відвідування екзотичних місць, вулканів, островів, водопадів тощо. Зазвичай це нестандартний тур в екзотичні та екологічно чисті природні резервації, пов'язаний з незвичайними подорожами, нетрадиційними засобами транспортувань. В окремих випадках такий тур пов'язаний з ризиком і серйозними фізичними навантаженнями, вимагає сміливості та умінь. Популярний відпочинок на гірськолижних курортах — участь передбачає певну фізичну підготовку і майстерність учасників. Такий туризм близький до спортивного туризму, проте маршрути краще підготовлені та умови істотно комфортніші, ризик зводиться до мінімуму за рахунок забезпечення провідниками, проміжними таборами, туристичним спорядженням. [3,4]

Загалом, виділяють наступні основні види екстремального туризму: водні, повітряні, наземні та гірські, екзотичні.

- **Водні види екстремального туризму:**

- ✓ дайвінг (плавання з аквалангом);
- ✓ вейкбординг (комбінація водних лиж, сноуборду, скейту і серфінгу);
- ✓ водні лижі;
- ✓ віндсерфінг (катання на воді на овальній дошці з вітрилом);
- ✓ рафтинг(спуск по гірській річці на каное або спеціальних плотах).

- **Повітряні види екстремального туризму:**

- ✓ стрибки з парашутом (класичний парашутизм включає: стрибки на точність приземлення та комплекс фігур у вільному падінні);
- ✓ фристайл (показ спортсменом фігур у вільному падінні);
- ✓ скайсерфінг(стрибки на лижах з виконанням різних фігур у вільному падінні);
- ✓ В.А.С.Е.jumping (стрибки з парашутом з якої-небудь будівлі);
- ✓ дельтапланеризм(польоти на планері).

- **Наземні та гірські види екстремального туризму:**

- ✓ маунтинбайкинг (їзда на гірському велосипеді);

- ✓ спелеологія (дослідження печер);
 - ✓ спелестологія(наука про штучні підземні споруди);
 - ✓ х-гонки (іншими словами мультиспорт або пригодницькі гонки, для людей, які володіють стількома навичками, що можуть подорожуючи поєднувати кілька видів екстремального туризму);
 - ✓ альпінізм;
 - ✓ гірські лижі;
 - ✓ сноубординг;
 - ✓ лижний альпінізм (сходження на гору з метою спуститися з вершини на лижах або сноуборді).
- **Екзотичні види екстремального туризму:**
 - ✓ космічний туризм (подорож на орбіту Землі);
 - ✓ кайтсерфінг (катання на дошці за допомогою повітряного змія);
 - ✓ джайло-туризм (життя в первісному племені з усіма принадами первісного побуту);туризм на Південних і Північних полюсах.

Україна зі своїм ресурсним потенціалом є країною майже безмежних можливостей для організації активного й екстремального відпочинку. Екстремальні розваги – це нова конкурентна перевага для будь-якого туристичного місця або маршруту. В Україні є багато варіантів для розвитку таких напрямків, однак на сьогодні вони знаходяться, переважно, в стані перспективних розробок.

Організацією екстремальних турів можуть займатися приватні підприємці, невеликі компанії, спортивні федерації. А їхніми агентами, що працюють безпосередньо із клієнтурою, можуть стати готелі, турфірми приватні підприємці. Саме так організований цей бізнес у світі. В Україні туроператорам важко залучати закордонних туристів через недоліки в роботі готелів, ресторанів і організації системи розваг, а це і є головною проблемою [4,5,6].

Серед одних з найперспективніших регіонів України, де вже розвивається і можна розвивати екстремальний туризм безсумнівно є Поділля. Рельєф Подільського туристичного району відрізняється великим різноманіттям. Пологі рівнини чергуються з горбистою місцевістю, глибокими річковими долинами з крутими схилами, ярами та балками. Туристичну привабливість регіону збільшує наявність значної кількості спелеоресурсів. Тут знаходяться найдовші гіпсові печери Європи – Оптимістична та Озерна, а також безліч інших.

Річкова мережа району досить густа, представлена річками, що входять до басейну Дністра (Золота Липа, Стрипа, Серет, Нічлава, Збруч, Смотрич, Студениця, Ушиця, Мурафа), Прип'яті (Горинь, Іква, Вілія, Хомора, Случ), Південного Бугу (Соб, Рів, Згар, Десна, Бужок, Іква) та Дніпра (Рось, Роставиця, Гуйва). Вони можуть використовуватись для організації купання та водних видів туризму, а їх мальовничі долини надають привабливості ландшафтам. Захоплення викликають водоспади на околицях сіл Рукомиш, Нирків та Русилів.

Тернопільщина – це музей під відкритим небом. Це територія здорового життя, це територія, де можна розвивати всі без виключення види туризму.

Щодо **Хмельницької** та **Вінницької** області, то одним з найпопулярніших видів екстремального туризму там є рафтинг по Південному Бузі, річкою, що придатна до спортивного сплаву впродовж усього літнього сезону. Водний туризм загалом, є одним з найрозвиненіших екстремальних видів туризму на Поділлі. Він потребує набагато менших інвестицій, ніж інші екстремальні види. Повітроплавання перспективно розвивати в районі каньйоноподібної долини середньої течії р. Дністер з чудовими краєвидами історичних місць Хотинської та Каменець-Подільської фортець. На території України є достатньо сприятливі умови і ресурси для розвитку екстремального відпочинку.

Запрошує відчувати себе пілотом і Вінницький авіаційно-спортивний клуб, де інструктори та спортсмени діляться своїми враженнями та досвідом, а

відвідувачі мають змогу посидіти та сфотографуватися у планері, приміряти парашут та подивитися показові польоти авіамоделей. Усі бажаючі можуть записатися на навчання.

На Поділлі найпопулярнішим видом екстремального відпочинку також є спелеологічний туризм. Спелеотури дозволять побачити вже досліджені печери – Кришталеву та Вертебу. Якщо ж туристи бажають гострих відчуттів, то їм радять печеру Млинки. На сьогоднішній день сплави по Дністру мають кілька маршрутів для практично усіх вікових категорій. Безпеку, спеціальне спорядження та харчування забезпечують туристичні фірми, де можна замовити путівку на термін від 2 до 7 днів.

Загалом, вже зараз існує низка туристичних фірм, які надають послуги екстремального туризму. Серед Тернопільських туристичних агенцій, які надають широкий спектр турпослуг є "Радосвіт" та "Стріла". На Вінниччині екстремальні тури розробляють багато туристичних агенцій: туристична компанія "100% відпочинку", туристична агенція "GOU-travel", "Ара тур" та ін.

Висновок. У порівнянні з Україною екстремальний туризм в інших частинах світу – у Східній Азії, Європі, Північній Америці розвинутий достатньо добре і є найбільш популярним видом відпочинку, адже діяльність фірм орієнтована на молодіжний сектор туристів, а також на професіоналів туристів-екстремалів.

Низький рівень розвитку туристичної інфраструктури і соціальних стандартів населення призвів до того, що екстремальний туризм у нас у своєму розвитку відстає від загальносвітових тенденцій. За оцінками багатьох вітчизняних спеціалістів, існує великий потенціал екстремального туризму, який можна буде розкрити з загальним соціально-економічним розвитком держави.

У діяльності українських туристичних фірм відсутня спрямованість на міжнародний ринок, залучення у регіон іноземних туристів, організацію їхнього дозвілля й обслуговування. Цілком очевидно, що розробка і впровадження екстремальних турів є вкрай необхідними. Вони, крім того,

вимагають комплексного і детального підходу. Але кошти і сили, витрачені на дані заходи, за умови ретельної розробки і дотриманні всіх необхідних правил, сповна окупаються і багато в чому визначають прибутковість галузі.

Література:

1. Александрова А.Ю. Міжнародний туризм. Підручник-2-е видання - М.: Аспект Пресс, 2008.- 470 с.
2. Бабарицька В. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи. Сервісне забезпечення турпродукту: навч. посібник. — 2-ге вид., перероб. та доп. — К. : Альтерпрес, 2008.
3. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. — К. : Знання, 2011.
4. Экстремальная Украина //Сегодня. - 2008. - 16 апреля: Вставка. - С. 6-7.
5. Туризм и гостиничное хозяйство / под. ред. Чудновского А.Д. – М.: ТАНДЕМ, ЭКМОС, 2000. – 400 с.
5. Менеджмент туризма: Экономика туризма: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 320 с.
6. Король О. Менеджмент туризму: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2008. — 240с.